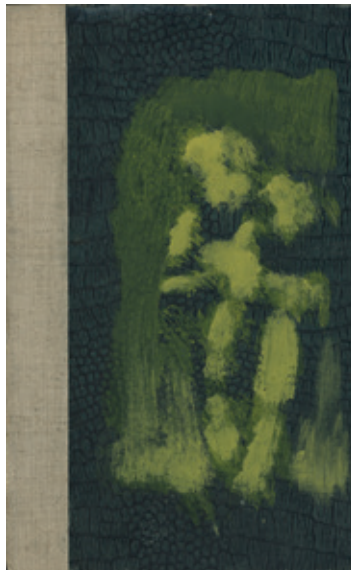
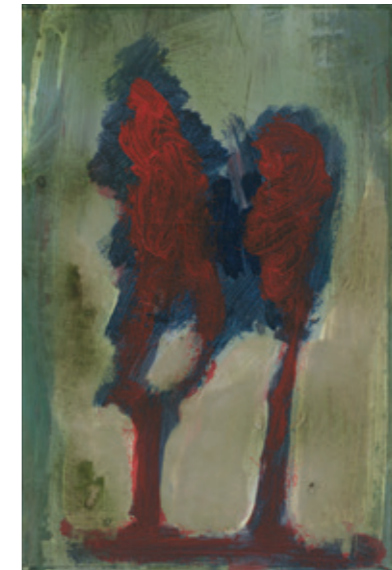
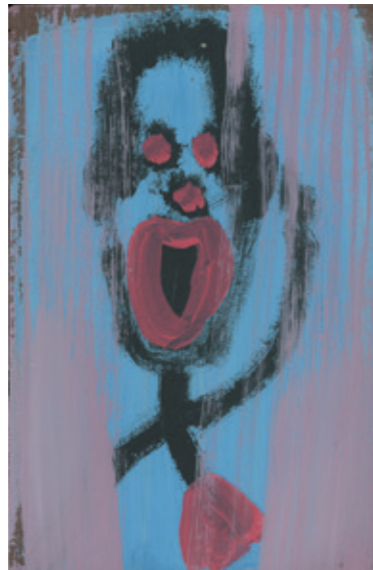
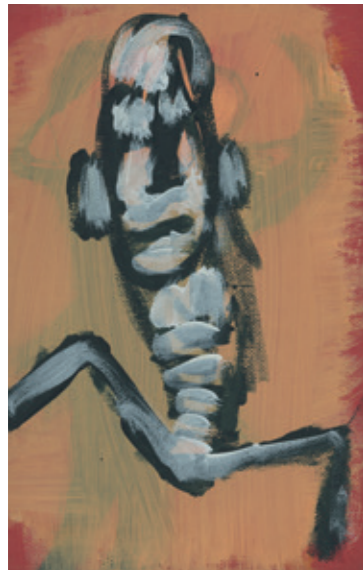
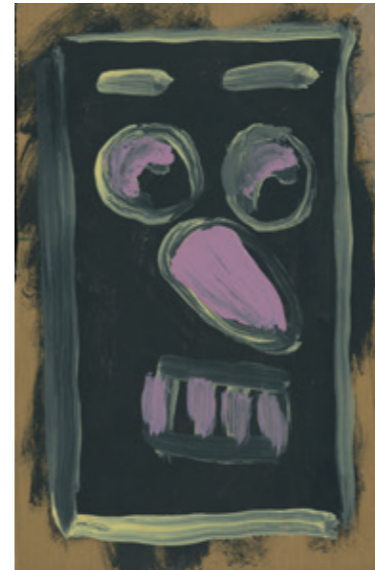
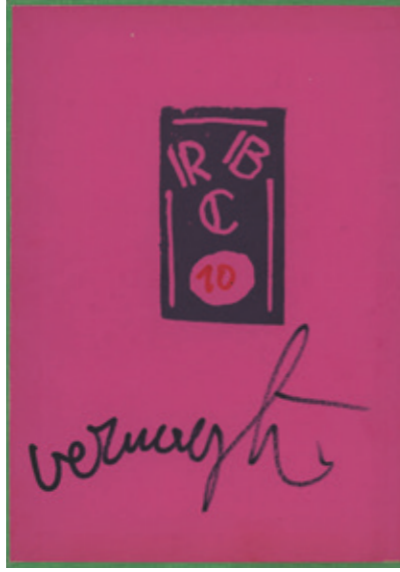
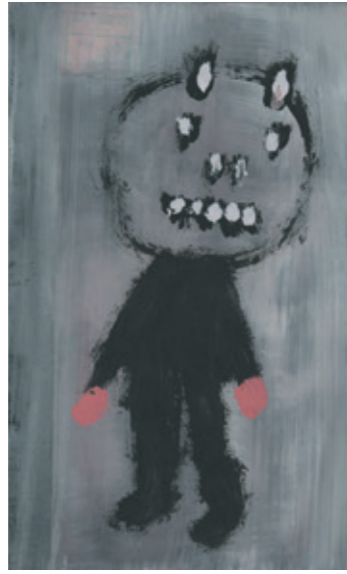

Recycled Book Covers

Stefaan Vermuyten

* In private, between me and myself, I call them *Sightelings*, images that have been tickled into *Sight* and impose the fatality of their visibility upon us. Leaps towards *Sight*. The *Sightelings* have never organised themselves into a *force*, or: art discourse.

They *just appear*, mingling with whatever is being about. To be beheld. As the Dutch saying goes: *Ziene wie zien kan* (For the eyes of the beholder). Perhaps a nice title would be: *Z*.

(From *Zorro*, remember? Also the last letter of the alphabet and the first letter of *zien*—to see.)

- L.D.

* Privaat, tussen mij en mijzelf, noem ik het *zichtjes*, beelden die tot *zichtbaarheid* zijn gekieteld en de fataliteit van hun visuele bestaan opdringen. Sprongen naar het *zicht*. De *zichtjes* hebben zich nooit tot een *leger*, een kunstdiscours, georganiseerd.

Ze *tonen zich*, verbergen zich niet, mengen zich vredevol onder de mensen. *Ziene wie zien kan*. Misschien is een mooie titel: *Z*.

(Van *Zorro*, weet je nog? Ook de laatste letter van het alfabet en de eerste van 'zien'.)

- L.D.

i-viii **Recycled Book Covers**

17 **Works I**

BART JANSSEN

53 **Een lek in de dakgoot (werktitel)**
De volmaakte fouten van Stefaan Vermuyten

55 **A Leak in the Gutter (working title)**
Stefaan Vermuyten's Perfect Flaws

89 **Works II**

LUK LAMBRECHT

131 **Met verve en zonder stijl**
Kunst als een verdwalen

133 **With Fervour and Without Style**
Art as Straying

KOEN PEETERS

145 **De vondsten**
Vermuyten metaaldetectorist

146 **The Finds**
Vermuyten Metal Detectorist

Without Horizon no Existence

One evening I asked him:
Will you make the sea smaller for me, my love?
It's so big—too vast for my existence.

A little later I got this short message.
He wrote: your horizon made me dizzy,
it was slanting, I pulled it straight.

My love and the sea.
What would I do without those two?

Ingrid Vandepaer

Zonder horizon geen bestaan

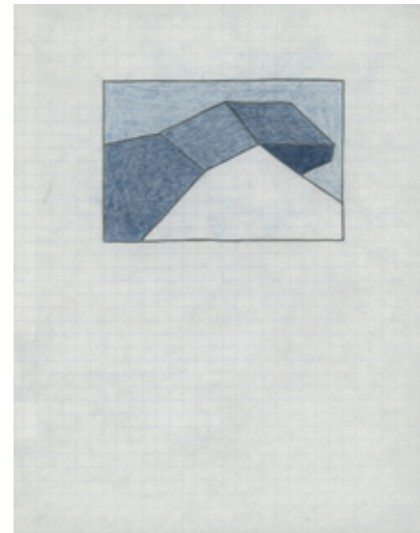
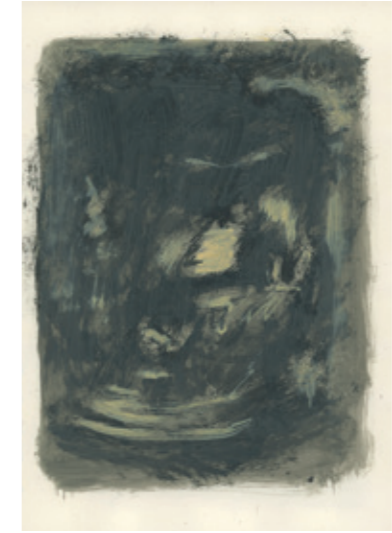
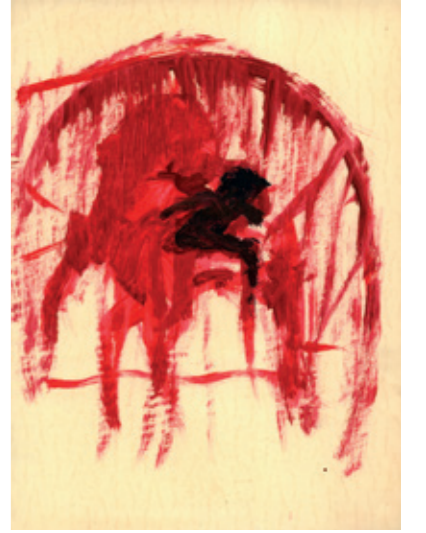
Op een avond vroeg ik hem:
Wil je de zee voor me kleiner maken, liefste?
Ze ligt daar zo groot, te weids voor mijn bestaan.

Even later kreeg ik een kort bericht.
Hij schreef: ik werd duizelig van je horizon,
hij stond scheef, ik trok hem recht.

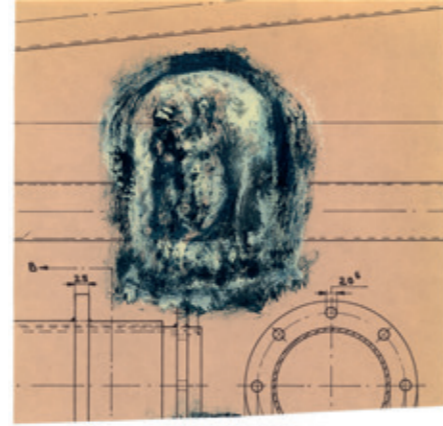
Mijn liefste en de zee.
Wat zou ik toch zonder die twee?

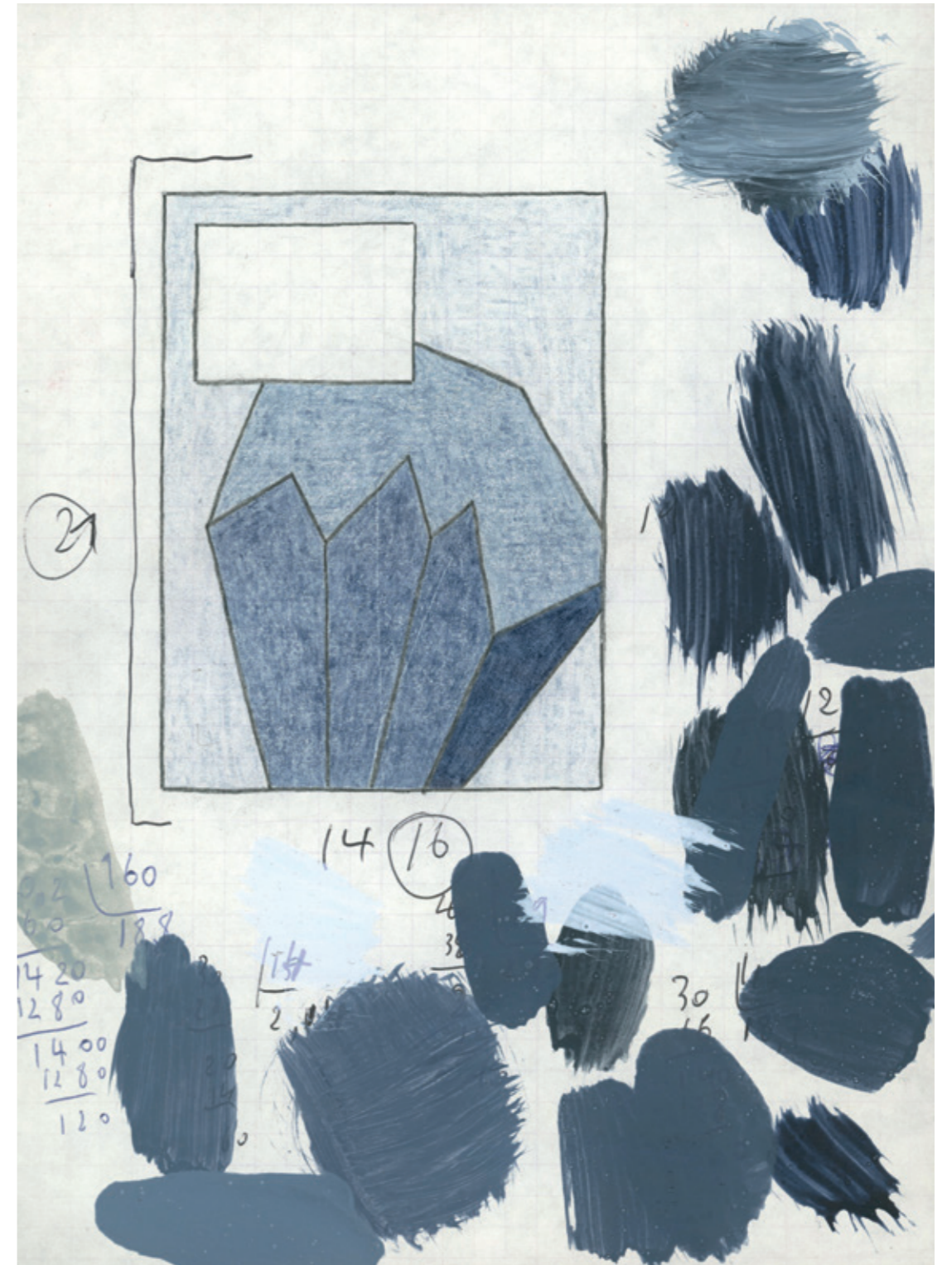
Ingrid Vandepaer

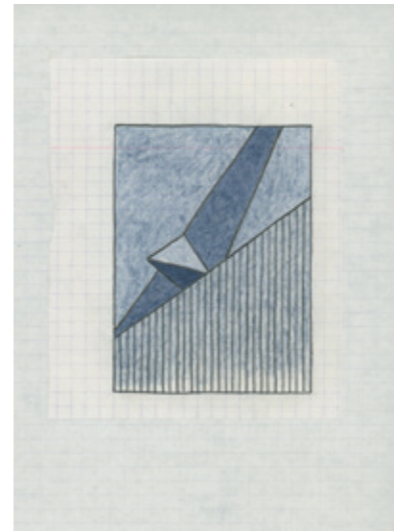
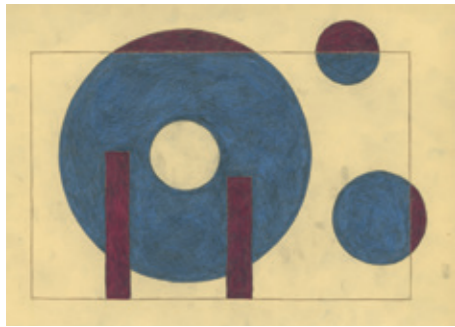
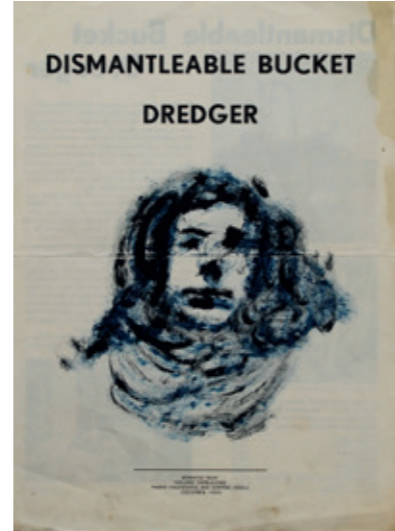
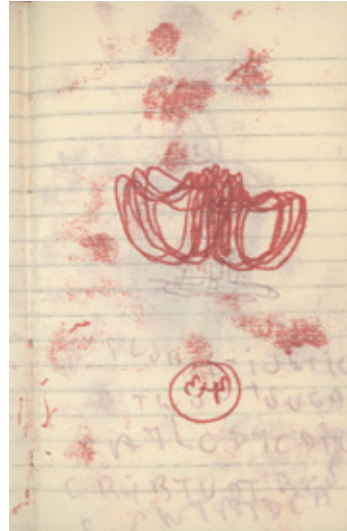
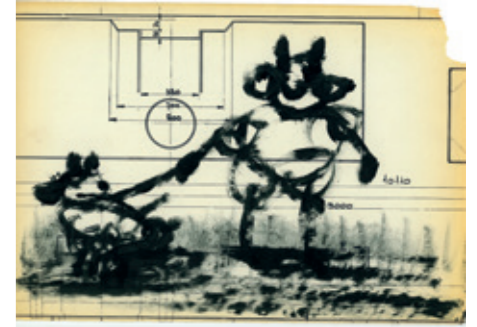

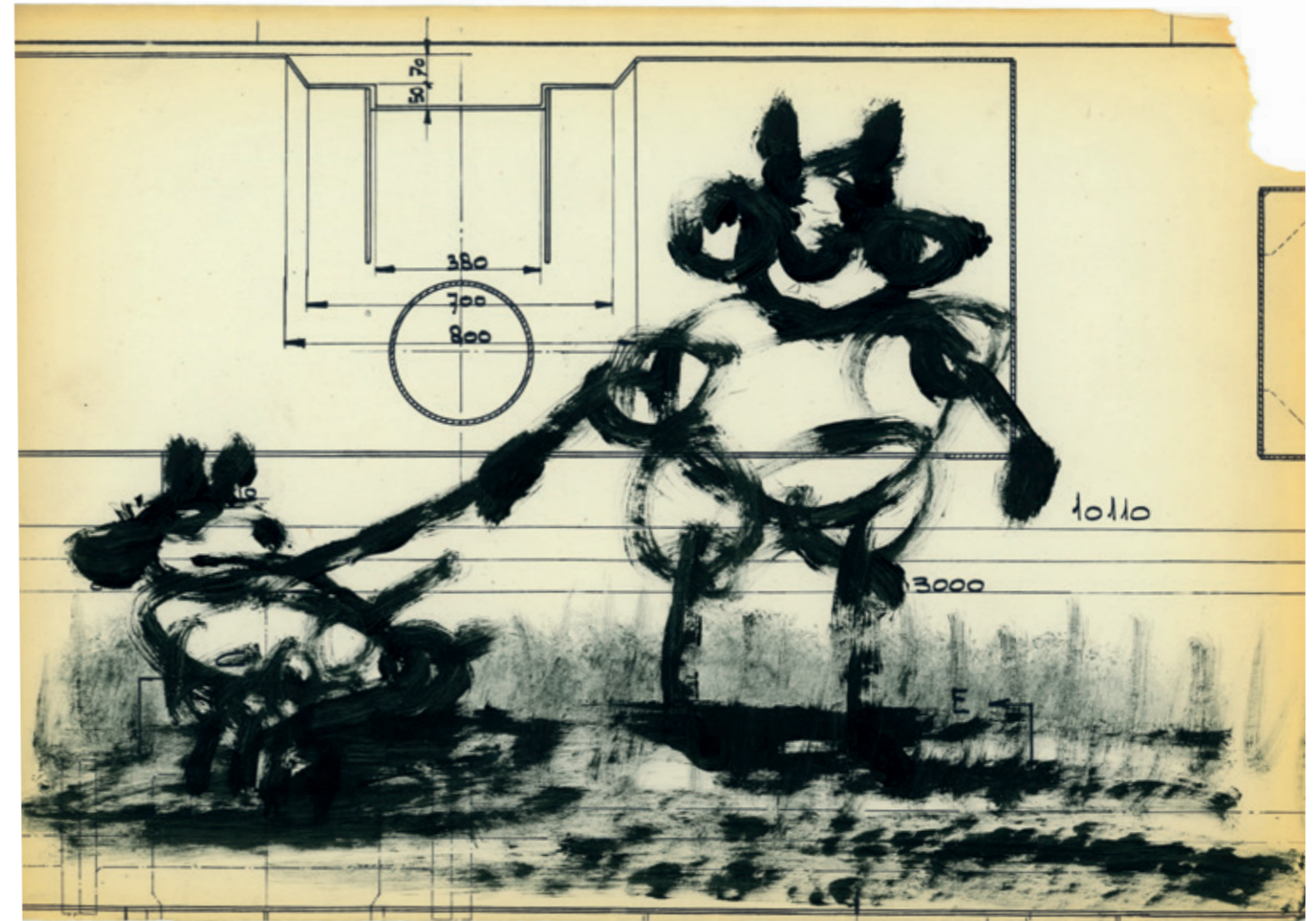
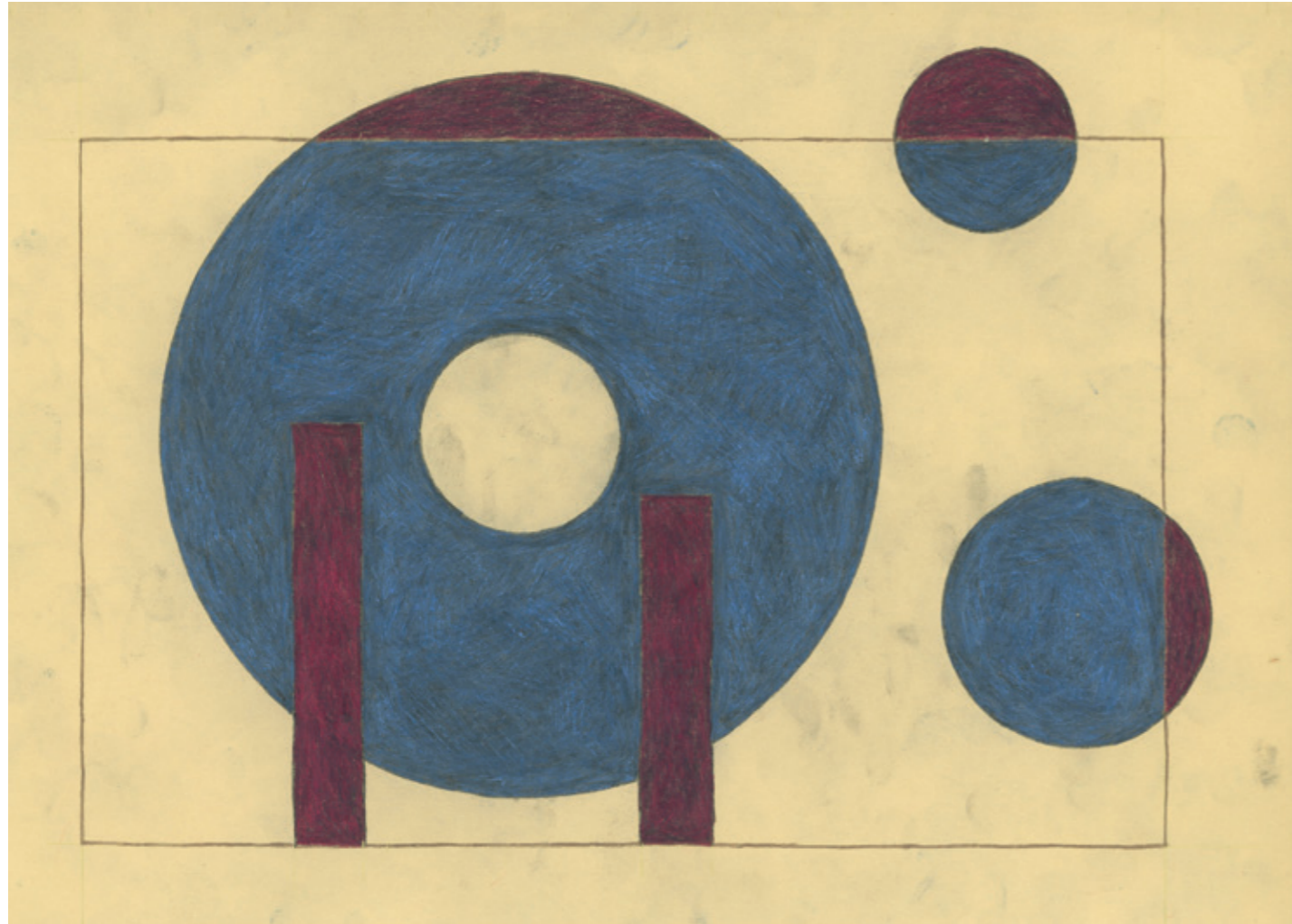

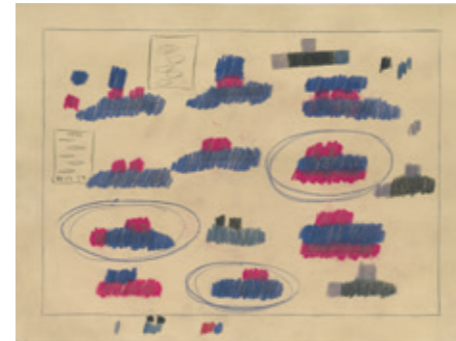
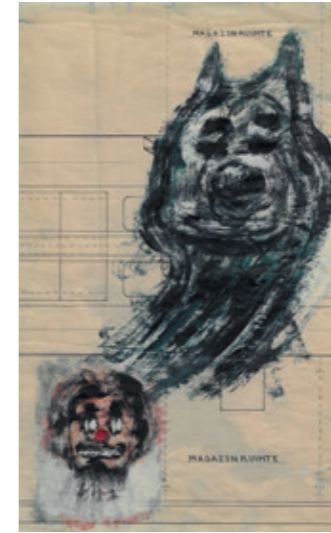
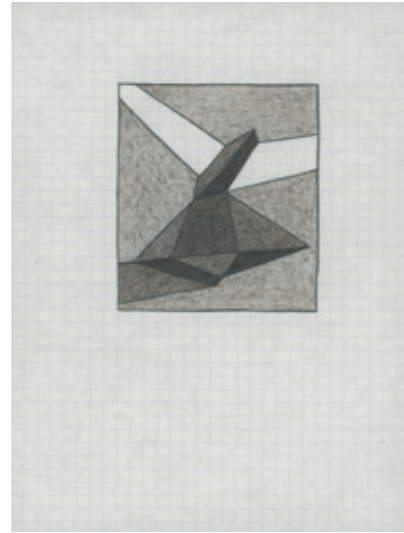

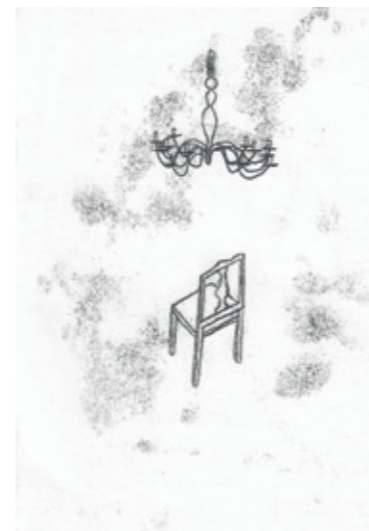
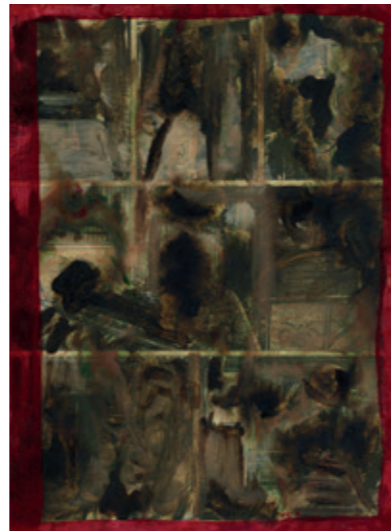
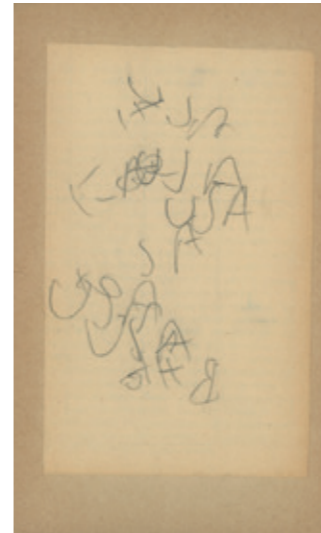

Roux

for Stefaan Vermuyten

Does the line in its surface leak,

does it bind its intersection churned,
the mush there smeared

does it drive its ghost beneath the drip

—does it in the narrow guess the fool
who of our abyss licks the rim.

Bart Janssen

Roux

voor Stefaan Vermuyten

Lekt de lijn binnen in zijn oppervlak,

bindt zij er de uitgestreken prak
met haar omgewoelde snijpunt in,

drijft zij daar zijn schim onder de drop

—gist zij in het nauw de dwaas
die de richel van onze afgrond likt.

Bart Janssen

Een lek in de dakgoot (werktitel)

De volmaakte fouten
van Stefaan Vermuyten

Relatieve en absolute fouten vindt men overal, maar de volmaakte fout bestaat alleen in de kunst.¹
– Stefaan Vermuyten

Eenzelvig knutselaar

Medio jaren 1960. Een knaap van zes kijkt toe terwijl zijn vader de achterkant van een zwart-witte televisie openmaakt. De mond van het jongetje valt open bij het zien van het ingenieuze binnenwerk van schakelingen, draden en buisjes. De doos met kleurpotloden, die hij rond dezelfde tijd krijgt, bewondert hij urenlang enkel om de ordening. De kleuren, de schikking ... Het zijn de vroegste herinneringen van Stefaan Vermuyten, die in 1959 in Mechelen als middelste van drie kinderen in een arbeidersgezin wordt geboren.

Stefaan Vermuyten herinnert zichzelf vooral als een wat eenzellig, knutselend kind. De toestelletjes die hij in elkaar prutst werken niet. 'Bijna alles wat ik maakte, mislukte,'² maar het deert hem niet: 'Het esthetische was veel belangrijker dan het technische,' zegt hij. Hij is obsessief bezig met dat kleine maakwerk, 'maar nooit voor lange tijd.'

De jonge Vermuyten bezoekt geregeld de bibliotheek, maar al bij al leest hij weinig. Hij kijkt er vooral naar de plaatjes in foto- en natuurboeken en in technische uitgaven.

De gedetailleerde tekeningen van machines en dieren fascineren hem. Een getekende kever vindt hij mooier dan een echte, en vooral de rangschikking van de dieren of voorwerpen op het blad verrukken hem. Bij toeval vindt de zestienjarige Vermuyten in de Mechelse bibliotheek een boek dat hem 'met een stevige rechtse in de wereld van de kunst mept.' In de afdeling Radiotechniek stuit hij op een fout geplaatste kunstmonografie: *Giorgio de Chirico* van James Thrall Soby uit 1955. 'Een boek met schilderijen! Schilderijen? En dan nog wel schilderijen met groene luchten erop! Ademende standbeelden! Verlaten pleinen. Harde, meedogenloze slagschaduw. Schilderijen met koekjes! Met paspoppen! *Metafysica*.'³ Thuis begint hij prompt te schilderen met latexverf op behangselpapier.

1. De citaten van Stefaan Vermuyten in deze tekst zijn afkomstig uit *Van Stof tot Asse* (tentoonstellingscatalogus), 9de editie, Galerie De Ziener, Asse, 2014, p. 115.
2. De uitspraken van Stefaan Vermuyten komen, tenzij anders vermeld, uit de gesprekken die ik op 16 januari en 4 februari 2020 in Erps-Kwerps met hem had.
3. Stefaan Vermuyten. 'Giorgio de Chirico. Early Works', in: *PRESENTeert. Engels/Nederlandstalig pamflet over schilderkunst*, 6 februari 2011, z.p.

Scholen, dromen en ogen

Stefaan Vermuyten is geen goed student, verliest snel zijn aandacht. Weifelt. Zijn drukkersopleiding aan het HIGRO (Hoger Instituut

voor Grafisch Onderwijs) in Gent houdt hij na negen maanden voor bekeken. 'Ik was te veel een dromer, kon me niet concentreren

op de stof.' Ook heeft hij een afkeer van de mentaliteit op die school. Eind jaren 1970 zit België in volle economische crisis en de jobs zijn schaars. Stefaan Vermuyten is werkloos en doet wat baantjes in 'nepstatuten'. Als RVA-stagiair bouwt hij mee aan een kinderboerderij in Mechelen, maar het conservatisme van zijn geboortestad hindert hem steeds meer. In 1981 verhuist hij naar Antwerpen. Hij heeft 'definitief besloten kunstenaar te worden.'⁴

Hoofdzaak in Vermuytens jonge leven is onmiskkenbaar het probleem met zijn ogen. Zijn gezichtsvermogen blijkt al op jonge leeftijd ondermaats en verslechtert met de jaren. 'Ik ben acht jaar. Ik ga voor de eerste keer met een bril op naar school. Ik besef dat ik er uiterst belachelijk uitzie en dat ik nu een lelijk kind ben. Ook vraag ik me af of ik voortaan de wereld door een stuk glas zal moeten bekijken. Wanneer ik over de speelplaats loop, overvalt me een verpletterend gevoel van claustrofobie.'⁵

Tuymans, De Beul & Vermuyten

Op 6 oktober 1981, 'de dag dat Sadat vermoord werd,' verhuist Stefaan Vermuyten naar Antwerpen. Zijn middelen zijn uiterst beperkt. Met zijn karige stempelgeld vindt hij onderdak in een volkse buurt in Berchem. In cafés zoekt hij contact met de alternatieve artistieke, intellectuele Antwerpse scene. De latere historicus Bruno De Wever nodigt hem uit in het Berchemse cultuurcentrum. Vermuyten zal er 'naast de wc's' voor het eerst werk exposeren. Het gaat om enkele schilderijen op geribbeld karton. Beslissend is het berichtje dat hij rond die tijd opmerkt in het stempellokaal. Het is een oproep aan kunstenaars om samen wat te doen. Getekend: Luc Tuymans en Bert De Beul. Stefaan Vermuyten zendt hen foto's van zijn creaties. Er volgt een bijeenkomst die het begin wordt van een intense vriendschap. Voor elk van de drie generatiegenoten is ze van grote betekenis voor de start van zeer verschillende kunstenaarsloopbanen.

Rond zijn zestiende raakt hij betrokken bij een vechtpartij waarbij waarschijnlijk zijn linker-oog wordt geraakt. 'Ik ben zestien jaar. Ik bezoek systematisch alle optiekers van de stad en vraag naar glazen ogen. ("t Is voor een kunstwerk.") Ik kom met twee tweedehands exemplaren thuis. Het kunstwerk wordt nooit gemaakt en de ogen gaan verloren.'⁶

Later, als hij drieëntwintig is, zal het netvlies in zijn rechteroog scheuren. Er volgen verschillende, weinig succesvolle ingrepen. In herinneringen, die hij soms neerschrijft, gaat hij eerder laconiek om met het verlies van een oog: 'Dan maar verder met één oog.'⁷ In werkelijkheid lijdt hij tot op vandaag aan de soms verlamme angst ook zijn tweede oog kwijt te raken en geheel blind te worden.

4. Stefaan Vermuyten in 2005, zie: website Galerie Transit <http://www.transit.be/artists/Vermuyten/text.php>.
5. Ibidem.
6. Ibidem.
7. Ibidem.

Wanneer precies ze elkaar voor het eerst hebben ontmoet, is niet erg duidelijk. Het was vóór 1985, want Vermuyten zag in dat jaar de eerste, geheel onopgemerkte, tentoonstelling van Luc Tuymans in de Oostendse Thermen. Tuymans en De Beul vinden het werk van Vermuyten, objecten en tekeningen, onmiddellijk 'fascinerend'.⁸ Ze zien er 'intrinsiek' bijzondere kwaliteiten in en dat ondanks én dankzij het feit dat hij, in tegenstelling tot hen, een autodidact is. 'Het zat er in!' Een bewijs, volgens Luc Tuymans, dat je het niet kan leren. 'Hoewel het hiëratisch en zeer sober was van vorm, had het iets heel eigen, verrassend, fris en ook grappig. Maar niet voor de "frim". Zijn aanpak had iets obsessieel, maar het werk viel altijd op zijn poten.' Daarbij was er de persoonlijkheid van Stefaan Vermuyten, met zijn extreme vorm van humor, zijn sterk ontwikkelde zin voor ironie, die Tuymans en De Beul aantrok.

A Leak in the Gutter (working title)

Stefaan Vermuyten's Perfect Flaws

*Relative and absolute flaws are everywhere, but the perfect flaw exists in art only.*¹

—Stefaan Vermuyten

A Solitary Tinkerer

The mid-1960s. A six-year-old boy watches how his father opens the back of the black and white television set. He is agape with surprise when he sees the ingenious interior: circuit boards, wires, and valves. Hours on end he admires the set of coloured pencils he received around that time, just because of the ordering. The colours, the arrangement... These are the earliest memories of the artist Stefaan Vermuyten, who was born in 1959 in Mechelen as the second of three children into a working class family.

Above all, Vermuyten remembers himself as a somewhat solitary, tinkering child. The gadgets he creates don't function. 'Almost everything I made was a failure.'² But he doesn't mind. 'The aesthetical was more important than the technical,' he claims. He continues to work obsessively on these small contraptions, 'but never for a long time on end.'

The young Vermuyten frequently visits the library, but he actually doesn't read a lot. He is primarily interested in the pictures in photo and nature books, and in books about technology. The detailed drawings of machines and animals fascinate him. A drawing of a beetle is more beautiful than a real one, and above all he's thrilled by how the animals and objects are arranged on the page. Quite by accident the then 16-year-old Vermuyten discovers a book in the library 'that with a right blow knocks him straight into the world of art.' In the department of Radio Technology he had stumbled across an art monograph that accidentally ended up there: James Thrall's *Giorgio de Chirico (1955)*. 'A book with paintings! Paintings? And what's more: paintings with green skies! Breathing statues! Desolate squares. Hard, relentless shadows. Paintings with biscuits! With mannequins! *Metaphysics*.'³ Back home, he starts to paint right away with latex paint on wallpaper.

1. Quotes from Stefaan Vermuyten in this text are from the exhibition catalogue *Van Stof tot Asse*, 9th edition, Gallery De Ziener, Asse, 2014, p. 115.

2. Unless mentioned otherwise, Vermuyten's statements are taken from my conversations with him on 16 January and 4 February 2020 in Erps-Kwerps.

3. Stefaan Vermuyten. 'Giorgio de Chirico. Early Works', in: *PRESENTeert. English/Dutch Pamphlet on Painting*, 6 February 2011, n.p.

Hun vriendschap wordt zo hecht dat Vermuyten zijn atelier zal onderbrengen in het huis van Tuymans. Al snel is het pand geheel volgestouwd met kunstwerken van het drietal. Zij komen zeer geregeld samen en er wordt dan over van alles gepraat. Artistiek, maatschappelijk, persoonlijk ... Luc Tuymans: 'Er ontstond een kruisbestuiving, onze werken werden elkaars toetssteen. Waarmee zijn we bezig? Wat gaan we maken? Wat laten we weg? We gaven elkaar raad, ook over concrete werkstukken. Het was levend, zeer boeiend, niet al te serieus, maar wel gedreven.' Voor hem was het

'een periode van onschuld' die hij later nooit meer zou beleven. Na het 'ontploffen', volgens Tuymans, 'het afbrokkelen', volgens Vermuyten, van de vriendschap begin jaren 1990, heeft Luc Tuymans nooit meer zo ongedwongen en toch zo indringend met collega's/gelijkgezinden ('peers') over zijn kunst gepraat. Enkel zijn vrouw, de kunstenares Carla Arocha, vormt hierop vandaag een uitzondering.

FIG.2

8. De uitspraken van Luc Tuymans komen, tenzij anders vermeld, uit een gesprek dat ik op 11 februari 2020 in zijn studio in Antwerpen met hem voerde.

FIG. 1
Robert van Ruysevelt, Luc Tuymans and Stefaan Vermuyten
Photo: Patricia Van Hoeydonck

(Ruimte) Morguen: Het Onding Kunst

Stefaan Vermuyten, die een stevige duw nodig had voor hij publieke initiatieven nam, wordt door Luc Tuymans geïntroduceerd bij twee Antwerpse galerieën, eerst bij Ruimte Morguen (1988) en later bij Zeno X (1990). Ruimte Morguen is samen met Zeno X op dat ogenblik 'wellicht de sterkst avant-gardistisch getinte galerie in het Antwerpse,'⁹ schrijft Marc Ruyters in 1989. Hij noteert dat in de eerste kritiek die ooit verscheen over een expo van Stefaan Vermuyten.

Ruimte Morguen, een initiatief 'zonder statuten of formele structuur',¹⁰ ontstond in feite tien jaar eerder (1978-1980) uit een brainstorming van de vrienden Luc Tuymans en Marc Schepers. Samen zetten zij in 1979 een project op rond foto's van de bewoners van de Bleekhofbuurt in Borgerhout. Bij die actie verscheen ook een periodiek: *Morguen. Tijdschrift voor levende volkskunst*. Met de ambigue naam *Morguen*, een porte-manteauwoord van het Franse 'morgue' (lijkenhuis) en het Nederlandse 'morgen', wilden Schepers en

FIG. 2 Stefaan Vermuyten, *Untitled*, 1987
Pencil and gouache on paper, 25 x 32.5 cm. Collection Luc Tuymans